

Adventní zamyšlení

(při adventní snídani v PS PČR 12. 12. 2002)

Vážené paní senátorky a paní poslankyně, vážení páni senátoři a páni poslanci, vážení přítomní!

Advent je doba, která nás vede k vážnějšímu zamyšlení nad sebou a nad svým jednáním. Týká se to celého našeho života. Jak osobního, tak i všeho toho, co děláme pro druhé. Což zvláště u veřejných činitelů má velkou závažnost. Dovolte mi, abych Vám při tomto zamyšlení se nad sebou, především ve směru k odpovědnosti za službu politika, byl trochu nápomocen.

Politika je činnost, jejímž základním smyslem je hledání společného dobra vlastní země i celého lidstva. Snaha preferovat určité skupiny ve společnosti na úkor jiných nebo favorizovat určité státy či skupiny států ve světě před jinými vede v konečném výsledku ke konfliktům, na kterých všichni jen ztrácejí. Tragické události v současnosti i minulosti o tom podávají dostatek důkazů. Naopak víra v Boha, který je milujícím Otcem všech lidí, vede k přesvědčení, že všichni lidé jsou navzájem bratři a sestry a že má tedy smysl usilovat o společné dobro, o vzájemné porozumění a jednotu.

A právě úsilí o jednotu je náplní každodenního snažení politiky. Ta má za úkol urovnávat konflikty, harmonizovat partikulární zájmy a orientovat je na společné dobro. Politika vychází z určité jednoty, tedy ze společenství občanů vytvořeného jejich společnou minulostí, společným utrpením, jejich rozhodnutím žít společně a regulovaného společnou ústavou a zákony. Tyto zákony jsou průběžně projednávány, schvalované, nově vytvářené. Ale smysl, který spojuje všechny tyto politické akty, je dát jednotící řešení problémů, které se každodenně vyskytují. Aby politici mohli naplnit tento úkol, který politika má, je nutné, aby měli právě smysl a citlivost pro ducha jednoty. Křesťansky orientovaný politik by měl mít v sobě uvědomělou snahu o naplnění Ježíšovy touhy „*aby všichni byli jedno*“ (Jan 17, 21).

Rozeberme si podrobněji postoje politika, který má smysl pro ducha jednoty.

1. Takový politik si může být jist, že není osamocen ve svém úsilí. Jeho rozhodnutí vstoupit do politického života je výrazem určitého rozhodnutí pro dobro, které chce konat, je výrazem jeho volby chápat vlastní existenci jako odpověď na konkrétní povolání, které cítí ve svém svědomí a které vychází buď z určité potřeby jeho lidu, z nutnosti podporovat některé sociálně slabší skupiny, z určitého problému lidstva, či z potřeby zasadit se o nápravu lidských práv.

2. Věřit v Boha, který nás miluje a který nás v našem svědomí povolává ke službě politika, znamená věřit, že Bůh miluje všechny a že také ostatní politici včetně našich politických odpůrců mohou být vedeni Božím voláním; jiným, ale analogickým našemu, protože Bůh svěřuje každému jiný úkol k dosažení téhož cíle. Dívat se bratrským či sesterským okem dovoluje odhalit v nás i v druhých pravé povolání a dovoluje pochopit, že rozdílnosti mohou být bohatstvím, protože každá z nich přináší jiný příspěvek do společného plánu. Politik, který má smysl pro ducha jednoty, se při každém rozhodování, při každé volbě orientuje tak, že si připomíná prvotní motivaci svého povolání, tedy svůj ideál. A smysl pro bratrství ho vede k tomu, aby pomáhal i ostatním politikům uskutečňovat jejich rozhodnutí na základě jejich autentických ideálů a nikoliv na základě zájmu o osobní či skupinovou moc.

3. Víra v Boha pomáhá politikovi pochopit, že existuje Boží záměr v lidských dějinách, který se týká nejen každého člověka, ale také jednotlivých měst, národů i celého lidstva. Politik pak hledá, jaké je povolání jeho města, jeho země a snaží se přijímat rozhodnutí, která vytvářejí podmínky pro to, aby každý občan i celá společnost realizovali plán, jehož jsou nositeli, realizovali úkol, který v historii mají. Hledat vůli Boží, záměry a plány Boží v politice, pomáhá překonávat navyklá schémata, nalézat nové projekty a respektovat při tom vlastní svědomí a ne vnější výhody. Takový politik pak žije v trvalém naslouchání hlasu vlastního svědomí, ve kterém k němu mluví Bůh, a je s ním v neustálém dialogu. Skrze tuto schopnost k vnitřnímu dialogu se učí i dialogu s druhými a pomáhá i jim odkrýt hlas jejich svědomí.

4. Politik usilující o jednotu se snaží vytvářet vztah bratrství s ostatními politiky. Zachovává ve svém každodenním jednání tak zvané „zlaté pravidlo“, které je přítomné ve všech velkých náboženstvích a kulturách, které je však často potlačováno konflikty politickými, etnickými, ekonomickými. Toto „zlaté pravidlo“ známe i z evangelia, kde je vysloveno takto: „*jak chcete, aby lidé jednali s vámi, jednejte i vy s nimi*“ (Lukáš 6,31). Lze ho však vyslovit i v náročnější, leč pro křesťany známé formě: „*miluj svého bližního jako sám sebe*“ (Lukáš 10,27). Slovo „milovat“ zde vlastně znamená chtít dobro a „bližní“ je ten, kdo je poblíž. Takže politik miluje vlastní rodinu, miluje vlastní práci, miluje osoby, které během dne potká, i své známé a kolegy. Pouze ten, kdo se naučil milovat za všech okolností ve svém soukromém životě, dokáže milovat i v politice, tedy v životě veřejném. Takový politik pak žije důsledně, neboť aplikuje stejnou etiku lásky ve všech oblastech svého života. Ostatně, jestliže láska je směřována pouze k některým a je odpírána ostatním, není to pravá láska.

5. Politik usilující o jednotu věří v univerzální bratrství a rozšiřuje pojem „bližního“ na všechny lidi. Milovat všechny je zvláště důležité

v politice, protože to uskutečňuje její univerzální rozměr. Politika má totiž za úkol, jak již bylo shora řečeno, realizovat dobro všech občanů, ne pouze těch, kteří podporují vlastní politickou stranu. A pro realizaci společného dobra je nutné, aby všechny politické skupiny a všechny politické strany dokázaly vyjádřit dobro, o které usilují a které přinášejí. Politik, který má smysl pro ducha jednoty, dokáže milovat stranu jiných, jako svoji vlastní. Boží plán nehledí pouze na jeden národ, ale na celé lidstvo. Z toho vyplývá, že vlast jiných je třeba milovat stejně jako vlastní a že není možné přijmout žádné rozhodnutí, které by přinášelo zjevný prospěch pro vlastní zemi, zatímco by poškozovalo jinou, navíc třeba mnohem slabší.

6. Úsilí o univerzální bratrství od nás požaduje, abychom milovali jako první, abychom udělali první krok směrem k druhému, zvláště tehdy, kdy osobní nebo politický vztah byl poškozen či přerušen. Rozhodnutí milovat jako první se často přenáší do politické iniciativy, na kterou ostatní, kteří nejsou vedeni láskou, nepomysleli. Takovým způsobem se podaří odblokovat situaci, nalézt souhlas, otevřít pro sebe i pro druhé cestu z krize.

7. Jiným důležitým aspektem lásky je „stávat se jedno s druhými“. Znamená to zapomenout na sebe a odložit vlastní potřeby a zájmy, abychom naslouchali druhým a pochopili jejich požadavky a očekávání. Stávat se jedno, aktualizováno v politice, se proměňuje v setkání s realitou druhých, které umožňuje lepší pochopení osob a situací a pomáhá vytvářet realističtější a proveditelnější projekty, v nichž se všichni mohou najít. Úsilí stávat se jedno je autentickým politickým realizmem.

8. Politik usilující o jednotu se nesmiřuje pasivně s existencí nepřátel, ale snaží se vytvořit stav, který změní jejich nepřátelský postoj. Ježíšův požadavek: „*milujte své nepřátele*“ (Matouš 5,44), který je snad jeden z nejtěžších při uskutečňování, je v politice zvláště nutný, protože má důležitou roli při řešení konfliktů. Co dělat? Politik, který se snaží milovat i vlastní nepřátele, se snaží vidět je vždy „nově“, vidět je z pohledu jejich skutečného poslání a nikoliv skrze zlo, které dělají. Proto se k nim nechová jako k nepřítelům, ale naopak vstřícně. Apeluje na jejich svědomí a vždy doufá, že v nich nakonec zvítězí dobro. Proto se jim snaží nechat šanci ke změně chování a neuzavírá jim všechny cesty.

9. Politik snažící se o jednotu dovede odpouštět. Následující den po příkré debatě se totiž politici vrátí do stejného sálu a zákony politiky od nich vyžadují začít rozpravu o novém tématu tak, jako by se předchozí den nic nestalo: politika vyžaduje odpouštět „*sedmasedmdesátkrát*“, jak říkal Ježíš (viz Matouš 18,22), tedy vždycky. Politik musí umět očišťovat vlastní paměť a nepřipomínat si to, co by v něm vzbuzovalo nenávisť. Má si připomínat pouze moudrost, navzdory bolesti, která mu byla způsobena

na. A to je postoj lásky. Když to bude konat, stane se lepším politikem, čistším a schopnějším realizovat, společně s ostatními, vlastní ideál.

10. A kam až je třeba milovat? Až k darování života, bude-li třeba. Kdo vstupuje do politiky, ví, že nežije sám pro sebe, ale pro druhé. Malé nebo velké „vlastní umírání“, které politik usilující o jednotu uskutečňuje každý den tím, že překonává vlastní sobectví, ho připravují na okamžiky zkoušky, pronásledování, poslední oběti. Smrt může být posledním skutkem lásky, požadovaným od politika na této zemi. Ona vysvětlí jeho ideál víc než mnohé proslovy, otevře oči tomu, kdo dosud nechápal a může dát zrod mnohým dalším povoláním k politice.

Vážení přítomní, na základě všech těchto úvah, které vycházejí ze zkušenosti, je zřejmé, že politika opravdu vyžaduje ducha jednoty, což je vlastně duch evangelia, duch radostné zvěsti Ježíše Krista. Setkání s ním je vlastním smyslem adventu i náplní Vánoc. Přeji a vyprošuji Vám tedy hluboce prožitý advent i krásné Vánoce.

Zpracováno na základě přednášky dr. Antonio Maria Baggio, docenta sociální etiky na Gregoriánské univerzitě v Římě, "La spiritualità dell'unità e la politica", přednesené na Ekumenickém setkání pro církevní představitele v Morges u Ženevy 29. 10. 2002